

Ayrımcılık söylemlerinden kurtulmalıyız

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi-Poli

--- Temsil üzerinden üretilen ayrımcılıklar toplumları olduğu gibi toplum içinde aynı etnik kimliğe sahip bireyleri de dışlayarak “biz ve onlar” söylemleri kullanabiliyor.

“Ayrımcılık” öyle bulaşıcı bir hastalığa benzer ki salgın gibi yayılma eğilimi gösterir. Birçok farklı türü olmasına rağmen en bilineni kişilere ve gruplara karşı yapılanıdır. İnsanlar bazı özelliklerinden dolayı toplumun diğer fertleri tarafından önyargı düşünce biçimi içinde algılanıyor. Söz konusu önyargılı düşünce biçiminin yansıması da pozitif ve negatif yönde seyrediyor. İşin özünde “ötekileştirme” yatıyor. Toplumları, grupları ve bireyleri sırf dilinden, dininden, etnik kimliğinden, cinsiyetinden, inanışlarından, ideolojisinden, teninden veya siyasi görüşlerinden dolayı ötekileştirmek yıllardır birçok kişinin yaptığı davranıştır. Tüm bu davranış biçimlerini negatif ayrımcılık başlığı altında toplayabiliriz. Zaman zaman da ayrımcılığın pozitif yönde yapıldığını görüyoruz. Bunlar da aslında toplumlarda dezavantajlı durumda olanlara yönelik verilen haklardır. Örnek verecek olursak, bedensel ve görme engelli vatandaşların binalara giriş çıkışlarını kolaylaştırmak için pozitif ayrımcılık yapabilirsiniz. O kişiler için özel düzenlemeler geliştirebilirsiniz.

İçimizdeki düşman

Birey doğduğu yeri, aileyi, toplumu ve çevreyi seçemiyor. Dolayısıyla doğduğumuz andan itibaren çevremizde olan mevcut durum bize neyin doğru neyin yanlış olduğunu, yazılı olmayan ahlak kurallarıyla öğretiyor. Bu öğretim müfredatı herkes için aynı şeyleri içermiyor. Toplumun bir kısmı daha özgürlükçü ve barışçıl yetişebilirken, bir diğer kısmı daha şiddet eğilimli ve ötekileştirmelerle dolu bir dünyada büyüyebiliyor. Genellikle küçük yaşlardan itibaren çevremiz, toplumuz ve kültürümüzle birlikte bizlere verilen bu bilgilerin bazı kısımlarını sorgulama imkânı bulamıyoruz. Hele de adada doğup büyüdüyseniz, “öteki”, “kötü” ve “düşman” dışarıdan gelenlerden oluşur. Hal böyle olunca da kimse kendi içindeki ötekiyi, kötüyü, düşmanı görmek istemez. Toplum içinde bu sürece katkı sağlayan birçok paydaş bulunuyor. Bunların başında da medya geliyor.

Kolay yerleşiyor

Ayrımcılıkların en tehlikelisi olarak özellikle kamuoyu önünde yaşanan negatif ayrımcılıkları gösterebiliriz. Kamuoyu önünde diyorum, çünkü medya üzerinden gerçekleşen her türlü ayrımcılık, ötekileştirme ve dışlama söylemi daha ciddi sorunlara yol açıyor. Neticede ufak yaşlardan itibaren öğrendiğimiz ayrımcılık türlerini, yaşam sürecimiz içerisinde medyadan aldığımız mesajlarla normalleştiriyoruz. Bu normalleştirme bazen bir çizgi film ile bazen dizi film içindeki sahne ile bazen de haberlerde oluyor. Dolayısıyla ayrımcılıklar beynimizin içerisine o kadar kolay yerleşebiliyor ki sonrasında bunları sorgulamak birçoğumuzun yapmadığı bir faaliyet oluyor.

Eski bir tarihi var

Sevilay Çelenk'in ifade ettiği gibi ayrımcılık, 21. yüzyılda halen daha devam etmektedir. Bu yüzyılda bireylerin diğer yüzyıllara göre daha eğitilmiş ve farkındalığının yüksek olduğunu düşünsek bile, bu sürecin özellikle sosyal medya üzerinde sıkça yaşandığını görmek bizleri düşündürüyor. Çelenk, ayrımcılığı şu sözlerle açıklıyor: "Etnik köken, din, dil, dünya görüşü ya da cinsiyet temelinde yapılan ayrımcılıkların acı sonuçları, tarihe utanç sayfaları eklemektedir. Farklı muamele biçimleri içinde insanlığa en ağır tecrübeyi yaşatan durum, 'öteki'ne yaşama hakkı tanımamak olmuştur. Bu tür bir ayrımcılık, tarih boyunca, belirli bir ırkın ya da dinin mensuplarını, toplumun belirli kesimlerini, farklı dünya görüşlerine, ideolojilere ya da cinsel yönelimlere sahip kişileri ya da grupları hedef alabilmiştir. Bu anlamda ayrımcılığın çok eski bir tarihi vardır."

Ayrımcılıklar medya üzerinde...

Sevilay Çelenk ayrımcılığın en eski görümlerini ırkçılık ve yabancı düşmanlığı olarak gösteriyor. Günümüzde birçok ülkenin mücadele ettiği ve eğitim müfredatlarını ona göre şekillendirdiği bu tür ayrımcılıklar medya üzerinde de yaşanıyor. Dolayısıyla toplum içinde ayrımcılıklara en fazla dikkat etmesi gerekenlerin başında medya mensupları geliyor. Zira temsil üzerinden üretilen ayrımcılıklar toplumları olduğu gibi toplum içinde aynı etnik kimliğe sahip bireyleri de dışlayarak "biz ve onlar" söylemleri kullanabiliyor. Kullanılan haber çerçevesine, diline ve söylemlerine ayrıca dikkat edilmesi gerekiyor. Genelde bireyler için özelde de medya için bu tür uyarılar yıllar önce Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nde yapılmıştır. Medya kendisine bu bildirmede yer alan önerileri kılavuz olarak kabul etmesi durumunda, ayrımcılıkla ilgili sorunların önüne geçmek için çaba sarf etmiş olacaktır.

Genç Bakış

Geçtiğimiz hafta yaşanan bir konuyla devam edecek olursak; Abbas Güçlü'nün Genç Bakış isimli Kanal D'de yayımlanan programından bahsetmeliyiz. Söz konusu program Girne Amerikan Üniversitesi'nin yerleşkesinde çekildi. Bir gencin Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde kiralardan döviz üzerinden belirlenmesini eleştirmesi ve sonrasında bu sorunu tüm Kıbrıslı Türklere bağlaması üzücüydü. Gencin konuşmasının ilk kısmına

imzamı atabileceğimi söyleyebilirim. Ancak ikinci kısımda yer alan ayrılıkçı ifadeler ve nefret söylemi olayın başka boyuta geçmesine yol açtı. Programda geçen söz konusu konuşma daha sonra sosyal ağlar vasıtasıyla birçok kişiye ulaştı. Türkiye’de bazı ulusal ajans ve televizyonlar konuyu haberleştirdi. Sonuçta ortada çatışma içeren bir konu vardı ve haber değeri de yüksekti. Bu süreçte bazı arkadaşlar sosyal paylaşım siteleri üzerinden ifade özgürlüğü sınırlarını aşan ifadelerle konuyu tartıştı. Hakaret, ötekileştirme, küfür, ayrımcılık ve ırkçılık içeren bu yorumlar konuyu yabancı düşmanlığına kadar sürükledi.

Yabancı düşmanlığı

Hoşumuza gitmeyen bir davranış veya söylemi eleştirirken ve reaksiyon gösterirken dikkat edilmesi gereken en önemli konu; aynı hataları tekrarlamamızdır. Ayrıca konunun özünü ve zeminini unutmadan bu tür tartışmalar müdahil olmalıyız. Diğer türlü tartışma “Kıbrıs’ta öğrenciler sevilmiyor” boyutuna dâhi gelebilmektedir ki bu kimsenin istemeyeceği bir olaydır. Bahsetmiş olduğum konuda, toplumun bir anda kendini hiç de içinde görmek istemeyeceği bir yabancı düşmanı tartışması içinde bulması söz konusudur. Kıbrıs Türk medyasının bu konuda sağduyulu davrandığını söylemeliyiz, ancak sosyal ağlarda paylaşılan yorumlara bakıldığında haddini aşan ve ayrımcılık içeren ifadeleri görmekteyiz. Sonuç olarak hepimiz insanız; farklı dile, tene, dine, ırka ve özelliklere sahip olsak da. Önyargılarımızdan kurtulmayı başardığımız oranda çatışmalarımızdan da arındığımızı göreceğiz. Teorik olarak kolay görünebilir ancak pratikte daha fazla gayret göstermeye ihtiyacımız bulunuyor.